

РЕГИОНАЛЕН АНАЛИЗ

ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН

РЕЗЮМЕ

УЧЕНИЧЕСКИ ОМБУДСМАН

Ученически омбудсман има създаден в 4 училища във Великотърновска област: СУ „Вела Благоева” в гр. В.Търново, СУ "Ангел Каралийчев" в гр. Стражица, СУ „Иван Момчилов” в гр. Елена и ДТГ в гр. Свищов. Задачата на училищния омбудсман е да защитава интересите на учениците и да ги представлява пред училищните органи.

Идеята се реализира по проект на Министерството на образованието и науката „Участвам и променям!”. Практиката утвърждава младия човек като гражданин, който е свободна и автономна личност, способна да поема отговорност за себе си и за другите, да отстоява своите права, свободи и отговорности, да има осъзнати отношения с държавата и обществото, да владее механизми за конструктивно социално участие промяна.

Проблемите, с които се борят първите демократично избрани ученически омбудсмани в област Велико Търново, са огромното количество неизвинени отсъствия, субективизмът на учителите при оценяването, агресията сред учениците. Отсъствията са сериозен проблем и в СУ "Ангел Каралийчев" в Стражица и голямо предизвикателство за ученическия омбудсман там. Затова той е решил да се бори с тях не като подкрепя налагането на наказания, а като помага при организирането на различни екскурзии, в които право на участие ще имат само тези ученици, които не са натрупали повече от допустимите неизвинени отсъствия.

И четиримата омбудсмани са спечелили тази позиция в честни и демократични избори в своите училища. Те са точно копие на изборите, с които България избира своя парламент и президент. Право на глас имат всички ученици в четирите гимназии. Те пускат бюлетините в прозрачни урни, осигурени от съответната община.

Изграждането на паркинг за велосипеди и площадка за стрийт фитнес, са само някои от идеите, които се реализират по предложение на ученическите омбудсмани в Държавната търговска гимназия в Свищов и СУ „Вела Благоева”, В. Търново. Да бъдат намалени писмените изпитвания в училището е друго искане на ученици.

УЧЕНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Ученическо самоуправление е форма за реално участие на учениците в организацията на ученическия живот в СУ „Бачо Киро” град Павликени. В началото на учебната година във всеки клас се провеждат директни избори. По демократичен начин се избира един представител на класа в ученическия съвет, който изразява мнението на съучениците си. В ученическия съвет участват и ромски ученици, както и такива с увреждания, стига да са получили доверието на съучениците си.

Ученическо самоуправление е един успешен метод за работа с учениците, който се прилага от повече от 18 години в училището. От тази учебна година МОН въведе

задължителното му прилагане с нормативен документ. Ученическият съвет обхваща учениците от всички образователни степени, конкретно 33 представители на над 730 ученици. Ръководи се от един председател и двама заместници, избрани пряко от членовете на съвета. Всяка година изработват план за работа и предлагат интересни дейности, които включват голям брой ученици. Събират се регулярно, за да обсъждат важни моменти от училищния живот, да разпределят отговорности за дейностите и инициативите. В Съвета участват и ромски ученици, които представляват не само класовете си, но и общността. Изборът им в съвета от учениците е индикатор за демократичните процеси, защото в училището ромските ученици са повече от 100 и трябва да имат представители. Участието им показва нарастващо доверие.

Ученическият съвет организира много масови инициативи, свързани с утвърждаване на толерантността и ненасилието – спортни турнири, художествени конкурси, флаш моп, различни акции. Дейността на Съвета се популяризира чрез специално създаден профил във „Фейсбук“, в който доброволно са се включили почти всички ученици на училището както и някои учители и родители.

Традиционни дейности са: маскен бал, където учениците се представят в костюми на любими приказни герои; вкусът на Коледа, където се представят традиционни ястия и се канят ученици с по-малки социални възможности да бъдат специални гости. Реализират се и други инициативи като Коледно кино, Ден на розовата фланелка, Дни на толерантността и други.

Ключово събитие през учебната година е Денят на ученическото самоуправление, когато целият персонал на училището се замества от ученици. Традиционно се провежда на 9 май, когато се предлагат и провеждат инициативи, свързани с Деня на Европа.

Миналата учебна година ученическият съвет реализира изключително успешен проект, наречен „Зелена класна стая“. Той представлява класна стая на открито в училищния двор и е любимо място за провеждане на учебни часове по природни науки и изкуства. Реализацията на проекта беше подкрепена финансово от Национална мрежа за децата и училищното настоятелство „Заедно за децата“.

Учениците от Съвета създадоха през настоящата учебна година общоучилищни правила за превенция на тормоза и агресията в училищна среда.

Ръководството на ученическият съвет е участник в работата на педагогическия съвет със съвещателен глас и участва във вземането на решения по всички важни за училището въпроси. Съветът от ученици поддържа също активни връзки с местната администрация, с училищното настоятелство „Заедно за децата“, НПО и национални организации като Съюза на учениците в България, Национална мрежа за децата и други.

ЦМЕДТ Амалипе

Превъзможването на практиката на детските бракове настъпва не като резултат от възможните или вече наложени санкции, а като резултат от други фактори като: постепенното масовизиране на по-високо ниво на образование сред ромските момичета и превръщането на завършването на образование във важна част от жизнения цикъл; многогодишната работа на местни организации, базирани в ромските махали, които работят с училището и всички институции; активна роля на училищата в работата с родителите, организирането на извънкласни дейности, „отварянето на училищата“; мобилност на семейството и трудова миграция в страната или чужбина.

Най-концентрирана е работата на Център за етнически диалог и толерантност „Амалипе“, особено в рамките на проект за превенция на детските бракове през 2010 г. Добри

практики могат да бъдат открити в ежедневната работа на общностни организации, тъй като често те допринасят за покачване на образователния статус на момичетата и респективно на възрастта за брак. В местата, където е имало извънкласни дейности, проекти и инициативи, които са отворили училищата към ромските общности чрез дейности, поставящи на фокус ромската култура и традиции, има много позитивни примери на повишаване на нивото на образование на момичетата и доверие между училището като институция и местната общност в лицето на родителите.

При анализ на чуждестранния и българския опит като добри практики могат да бъдат открити:

- **десегрегационните дейности**, тъй като обикновено включените в тях момичета по време на началното си образование продължават и средното си образование;
- **извънкласните занимания за децата**, свързани с ромската култура и идентичност, интерактивните и спортни дейности, които правят училището по-привлекателно място за самите деца;
- **изграждането на ролеви модели** чрез работа на успели ромски момичета в общността, каквито са например ромските здравни медиатори и социални работници;
- **по-активното отношение на училищата**, постоянна работа със самите семейства и включване на общността в училищния живот;
- **изграждане на икономически възможности за реализация на жени от общността** с по-високо ниво на образование.

Примери за успешни дейности от такъв тип има в Монтана (фондация „Шам“), община Тунджа, Берковица (фондация „Наангле - 2001“), Дупница (фондация „Амала“), Нови Пазар (женско ромско сдружение „Хаячи“), както и училища, в които са реализирани проекти, подкрепени от Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства към МОН, проекти от типа „втори шанс“, проекти на Център за етнически диалог и толерантност „Амалипе“. Важен момент в работата на общностните организации е, че те развиват дейности според конкретната ситуация в населеното място, махалата и дори според индивидуалния случай на всяко момиче, сключило ранен брак или застрашено от сключване на ранен брак.

ОТКРИВАНЕ НА СИНИ СТАИ ЗА "ЩАДЯЩО ИЗСЛУШВАНЕ НА ДЕЦА"

Усъвършенстване на въведените вече правила за „щадящо изслушване“ на деца в процеса, с акцент по отношение на изслушване на детето в подходяща обстановка и извън съдебната зала; въвеждане на контрол върху формулировката на въпросите и начина на разпит от страните, за да се гарантира, че въпросите са разбираеми и подходящи за детето и не го стресират; активизиране на ролята на специалиста (детски психолог, социален работник, детски психотерапевт, социален педагог), в чието присъствие се изслушва детето, включително активно участие на това лице в хода на изслушването, с регламентирана възможност за пряка намеса при формулирането и задаването на въпроси и получаване на отговори. Практиката се нарича „Синя стая“ и се прилага в 17 града на България, от които 3 са на територия на Северен Централен регион. Целите на една такава практика са да се избегне допълнителното травмиране на детето в процеса на разследване и правораздаване. Също да се защитят неговите права и най-добър интерес, като едновременно с това се гарантира събирането на пълна и точна информация по даден случай, за да може да се приложи ефективно правосъдие. На разпита се прави запис, който в последствие може да се използва в съда. Като задължителен елемент от процеса, в помощ

на прокуратурата и съда, трябва да бъде предвидено експертно проучване на средата и семейството на непълнолетния извършител на престъпление.

ДЕТСКО – ЮНОШЕСКИ ЦЕНТЪР ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ ГР. РУСЕ

Центърът е създаден през 2001 г. Той функционира като детско-юношеско дневно-стационарно отделение към Център за психично здраве /ЦПЗ/ – Русе – ЕООД. Работи с годишен капацитет 450 деца, юноши и техните семейства. Основните принципи за работа са: ранно диагностициране, превантивна насоченост, регионалност, осъществяване на детско-юношеската психиатрия в общността (оценка и лечение на детето без отделяне от естествената му среда). Водещи са потребностите и интересите на детето. Има ангажираност на родителите в процеса на диагностика и лечение. Ползва се мултидисциплинарен подход при предоставяне на психично-здравни грижи за деца и юноши. Мултидисциплинарният екип включва детски психиатър, лекари-специалисти по детска психиатрия, психолог, логопед, медицинска сестра, медицински секретар. Основните програми са: консултативна, дневностационарна, кризисна. Първата обхваща консултации на деца и юноши, консултации на родители, както и консултации и супервизия на професионалисти, работещи с деца и семейства. Втората обхваща комплексна диагностична оценка на деца и юноши – психиатрична, психологична, логопедична, оценка на функционирането на семейната система, медикаментозна терапия, изготвяне на експертни становища за ТЕЛК, образователни институции и социални служби. В отделението се извършват: оценка и краткосрочни интервенции при деца с первазивни разстройства на развитието, хиперкинетично разстройство, афективни разстройства, детска шизофрения, оценка и дневностационарно лечение на юноши с афективни разстройства, шизофрения, хранителни разстройства, кризисни интервенции при суицидно поведение, насилие, агресия или деструктивно поведение от страна на детето или юношата или върху него, профилактични програми в общността.

Достъпът е отворен и всеки, който има нужда, е необходимо само да изрази воля за посещение като се свърже лично или по електронен път с регистратурата на службата. Дори от юноша над 16 г. се приема лична заявка за посещение там. За останалите е потребно и лично участие на родител или законен представител.

КООРДИНАЦИОННИЯТ МЕХАНИЗЪМ (КМ) НА ОБЛАСТНО НИВО

„Hope and Homes for Children- клон България”

Координационен механизъм по деинституционализация (КМД) е разработен в изпълнение на проект „Стратегическа деинституционализация и реформа на грижите за деца от 0 до 3 години” на Британската неправителствена организация „Надежда и домове за децата, клон България за децата“ /НДД/. КМД се създава с цел да осигури ефективна координация и взаимодействие на ангажираните субекти при изпълнение на политики за деинституционализация. Принципите за прилагане на КМД се основават на: 1. Осигуряване на най-добрия интерес на детето; 2. Взаимна информираност на партньорите и помощ; 3. Мултидисциплинарен подход на областно ниво; 4. Гъвкавост при вземане на решения; 5. Етично поведение при обгрижване на всеки конкретен случай.

КМД кореспондира с Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи

на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, създаден в изпълнение на чл. 6 а, ал. 3 от Закона за закрила на детето и Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца – жертва на трафик.

Той включва: Системата за междуинституционално рефериране на конкретни случаи, която улеснява комплексното и бързо проследяване на всеки един от тях и включва система от органи на областно ниво, които извършват съответните дейности, целящи подкрепа за постигане на ефективното и трайното им разрешаване.

Органите на регионално ниво, които участват са: Постоянни членове - Областна управа, община, регионална дирекция „Социално подпомагане” /РДСП/, Регионална здравна инспекция /РЗИ/, Областна дирекция на МВР – дирекция „Социално подпомагане” /ДСП/ и Отдел за закрила на детето /ОЗД/, дирекция „Контрол правата на детето” на ДАЗД. Асоциирани членове са представители на други организации и институции, чиято компетентност и експертиза могат да допринесат за успешното и устойчиво решаване на случая: доставчици на социални услуги, неправителствени организации, образователни /РУО на МОН/, здравни /МБАЛ/, културни институции, Районни съдилища, Районна прокуратура и др.

Етапите, през които преминава разглеждането и обгрижването на конкретния случай, са следните:

1. Изготвяне на доклад за проблеми по изпълнение на дейностите по изготвените планове за дейности институционализация на деца: Доклади до участниците по КМД се подготвят от местните координатори по проект „Стратегическа деинституционализация и реформа на грижите за деца от 0 до 3 години” и на проект „Посока-семејство” при изчерпване на всички възможности за неговото решаване или при нежелание за изпълнение на отговорности от страна на ангажирана по случая организация или институция. Докладът трябва да съдържа ясно описание на проблема.
 2. Заседание по КМД: По КМД се провеждат заседания при възникнала необходимост в 14-дневен срок от подаване на докладите от координаторите на проекта и се свикват от Областния управител. Дневният ред и логистиката по свикване на заседание се подготвят и изпълняват от координаторите на НДД и МЗ, съгласувано с представител на Областна администрация. На всяко заседание се изготвя протокол, който се изпраща на всички участници.
 3. Обсъждане на доклада и поемане на ангажименти: Участниците в КМД идентифицират сферите и предмета на своята намеса и поемат ангажименти с ясно определен срок. Взетите решения се отразяват в протокола, заедно с отговорници и конкретни срокове за изпълнение на ангажиментите.
 4. Проследяване на случая за период от една година с цел предотвратяване на ново институционализиране на детето: координаторите на проекта, съвместно с ОЗД проследяват и докладват пред участниците в КМД развитието на разглежданите случаи.
- Основни ангажименти на участващите:

Проектът „Гласът на българските деца” се изпълнява от Българското училище за политика „Димитър Паница” и се финансира от Фондация „Оук”. Той стартира през 2016 г. и ще продължи до 2019 г. Проектът е създаден, за да се засили процеса на формулиране и прилагане на адекватни детски политики, и да подпомогне въвеждането на добри практики за разрешаване на актуални проблеми. Той е насочен към политическите и гражданските лидери, допринасящи

за формирането на детските политики. Целта е българските деца да се чувстват сигурни и защитени, и техният глас да бъде чул от управляващите.

Настоящият документ представя накратко първият от шест анализа, планирани в рамките на проекта, отнасящи се до районите за планиране в България. Тяхната цел е да представят състоянието на политиките, отнасящи се до децата в различни сфери, както и да идентифицират добри практики в региона. Те ще бъдат представени на в рамките на 6 регионални срещи. Целта на срещите е обмяна на опит между завършилите Българското училище за политика, местните власти, институции, граждански организации, училища и други заинтересовани страни, запознаване с ключовите проблеми, които стоят пред гарантирането на детските права, както на национално ниво, така и специфичните за региона.